

Daniela Zabielska

Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Wybór formy opodatkowania dochodów rolników rozpoczynających pozarolniczą działalność gospodarczą

Wstęp

Spadek znaczenia rolnictwa, jako dziedziny zapewniającej materialny byt ludności wiejskiej, sprzyja szukaniu nowych źródeł dochodów. W Polsce znaczny odsetek właścicieli gospodarstw rolnych prowadzi dodatkową pozarolniczą działalność gospodarczą. Rolnicy niezadowoleni z osiągniętych dochodów zaczynają szukać innych źródeł zarobkowania, poza obszarem dotychczasowej działalności. Zdarza się, że nowe przedsięwzięcie jest bardziej dochodowe i wymaga podporządkowania gospodarstwa lub ograniczenia dotychczasowej produkcji, a nawet rezygnacji z niej.

Rozwój działalności pozarolniczej należy postrzegać jako siłę napędową rozwoju ekonomicznego wsi. Powstanie firmy wiejskiej zależy głównie od indywidualnej pomysłowości, odwagi i wiedzy rolnika z zakresu prowadzenia biznesu. Dodatkową zachętę do rozpoczęcia działalności gospodarczej stanowią dotacje udzielane z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013. Rolnicy do dofinansowania zgłaszają najczęściej projekty w zakresie drobnych usług dla gospodarstw rolnych.

Gospodarz, który chce rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej podlega takim samym obowiązkom nakładanym przez przepisy prawne jak każdy podmiot prowadzący działalność pozarolniczą. Przed rozpoczęciem prowadzenia firmy rolnik powinien zapoznać się z odpowiednimi przepisami¹ lub skorzystać z pomocy osób posiadających odpowiednią wiedzę i kwalifikacje zawodowe. Postępowanie podatnika niezgodne z obowiązującymi przepisami stwarza

---

¹Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów.

stan zagrożenia sankcjami określonymi m.in. w ustawie karno-skarbowej. Nie jest przy tym ważne, czy naruszenie przepisów będzie świadome, czy też będzie skutkiem braku znajomości prawa.

Cel i metody badań

Celem opracowania jest określenie korzyści osiąganych przez rolników z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, w zależności od wyboru formy opodatkowania podatkiem dochodowym. Na podstawie przykładowych danych dokonano kalkulacji opłacalności wyboru konkretnych form opodatkowania dochodów. W celu uzyskania opinii rolników na temat doświadczeń związanych z prowadzeniem działalności pozarolniczej wykorzystano metodę wywiadu standaryzowanego z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu. Badania przeprowadzono osobiście z 50-cioma właścicielami indywidualnych gospodarstw rolnych, prowadzących dodatkowo działalność gospodarczą, położonych na terenie powiatów łomżyńskiego, grajewskiego i kolneńskiego (woj. podlaskie) wiosną 2011 r. Uzyskane w trakcie badań informacje zostały poddane weryfikacji formalnej i merytorycznej.

Podatek dochodowy od osób fizycznych – wybór formy opodatkowania

Rozpoczęcie działalności gospodarczej przez osobę fizyczną wiąże się z koniecznością wyboru formy jej opodatkowania. Aby skutecznie skorzystać z uprawnienia wyboru formy opodatkowania dochodów, należy złożyć właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego pisemne oświadczenie. Wyboru tego należy dokonać do 20 stycznia danego roku podatkowego lub do dnia poprzedzającego rozpoczęcie działalności gospodarczej, nie później niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu [Ministerstwo Finansów 2011, s. 4].

Rolnik – przyszły przedsiębiorca ma do wyboru trzy formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych:

- kartę podatkową,
- ryczałt od przychodów ewidencjonowanych,
- zasady ogólne.

Podstawową formą opodatkowania podatkiem dochodowym są zasady ogólne. W ten sposób może być opodatkowana każda działalność. Forma ta polega na ustaleniu dochodu, który stanowi podstawę opodatkowania. Dochód to różnica

między osiągniętymi przychodami a kosztami uzyskania tych przychodów. Po ustaleniu podstawy opodatkowania podatnik oblicza zaliczkę na podatek dochodowy. W ramach zasad ogólnych podatnik ma do wyboru dwa sposoby obliczania zaliczki. Może wybrać opodatkowanie według skali podatkowej (w 2011 r. obowiązuje dwustopniowa skala podatkowa, która ma dwie stawki w wysokości 18 i 32%) lub 19-procentowy podatek liniowy. Zaliczki na podatek dochodowy mogą być opłacane miesięcznie, kwartalnie, a także w formie uproszczonej [Jeleńska 2011, s. 63]. Miesięczne zaliczki muszą być wpłacone w terminie do 20 dnia każdego miesiąca za miesiąc poprzedni, a za grudzień w terminie do 20 grudnia w wysokości należnej za listopad. Z kolei zaliczki kwartalne należy wpłacać do 20 dnia miesiąca następującego po zakończeniu każdego kwartału, a zaliczkę za ostatni kwartał roku do 20 grudnia w wysokości zaliczki za poprzedni kwartał. Metoda kwartalna dopuszczalna jest tylko w przypadku małych podatników² oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Zaliczki w formie uproszczonej ustalane są w wysokości 1/12 kwoty obliczonej na podstawie skali podatkowej od dochodu z działalności gospodarczej wykazanego w zeznaniu rocznym złożonym w danym roku lub jeśli w tym roku wystąpiła strata, to pod uwagę bierze się rok poprzedzający dany o 2 lata. Dlatego z tej metody nie mogą korzystać przedsiębiorcy rozpoczynający działalność gospodarczą.

Osoby prowadzące działalność gospodarczą i opodatkowane na zasadach ogólnych do 30 kwietnia muszą złożyć zeznanie podatkowe o wysokości osiągniętego dochodu w poprzednim roku podatkowym. W przypadku opodatkowania wg skali jest to formularz PIT 36, a przy rozliczaniu podatku liniowego – formularz PIT 36L. Wybór zasad ogólnych generuje także obowiązek prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów. Obowiązek ten mają podatnicy rozpoczynający działalność oraz przedsiębiorcy, których przychody za poprzedni rok podatkowy z danej działalności nie przekroczyły równowartości w walucie polskiej 1 200 000 euro³. Obowiązek prowadzenia księgi przychodów i rozchodów mają także rolnicy prowadzący gospodarstwo rolne i wykonujący działalność pozarolniczą osobiście lub z udziałem członków rodziny będących we wspólnym gospodarstwie domowym, jeżeli łączny przychód z prowadzonej

---

²Mały podatnik to podatnik, u którego wartość brutto (łącznie z podatkiem VAT) przychodu ze sprzedaży nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym kwoty odpowiadającej równowartości 1 200 000 euro. Przeliczenia kwoty na złote dokonuje się wg średniego kursu euro ogłoszanego przez NBP na pierwszy dzień roboczy października poprzedniego roku podatkowego w zaokrągleniu do 1000 zł.

³Podatnik, którego przychody w poprzednim roku podatkowym po przeliczeniu na walutę polską przekroczyły równowartość 1 200 000 euro mają obowiązek prowadzenia pełnych ksiąg rachunkowych.

działalności nie przekracza 10 000 zł w roku podatkowym. Księga przychodów i rozchodów dla przedsiębiorców rolnych ma formę uproszczoną – według wzoru określonego w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów.

Obok podatkowej księgi przychodów i rozchodów podatnicy opodatkowani wg zasad ogólnych są zobowiązani do prowadzenia innych ewidencji w zależności od profilu prowadzonej działalności i jej rozmiarów, tj. ewidencji wyposażenia, ewidencji środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, ewidencji przebiegu pojazdu, kart przychodu pracowników [Dudziak 2009, s. 68]. Koniecznością jest także sporządzanie remanentów na początek i koniec roku podatkowego i uwzględnianie ich przy ustalaniu dochodu za dany rok podatkowy. Prowadzenie rozbudowanej ewidencji podatkowej jest podstawową wadą opodatkowania na zasadach ogólnych i wymaga najczęściej od podatników, a w szczególności od rolników, powierzenia prowadzenia księgi i ewidencji wyspecjalizowanym firmom. Wadą opodatkowania według skali jest opłacanie progresywnego podatku dochodowego, zaletą prawo do zmniejszenia podatku o kwotę wolną – 556,02 zł. Z odliczenia kwoty wolnej nie może skorzystać podatnik opodatkowany podatkiem liniowym. Zaletą tej formy opodatkowania jest jednak stały, 19-procentowy podatek bez względu na wysokość uzyskanego dochodu.

Ważną zaletą opodatkowania wg skali jest możliwość korzystania z ulg i odliczeń przewidzianych w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych (pdof) oraz prawo do preferencyjnego sposobu opodatkowania dochodów wspólnie z małżonkiem lub w sposób przewidziany dla samotnych rodziców. Ustawa nie przewiduje prawa do skorzystania z ulg i odliczeń oraz preferencyjnego sposobu opodatkowania dochodów dla podatników płacących podatek liniowy i to należy uznać za największą wadę tego sposobu rozliczania podatku.

Ustawodawca wprowadził także inne ograniczenie związane z opodatkowaniem podatkiem liniowym. Podatnik, który wybrał podatek liniowy nie może uzyskać przychodów z działalności gospodarczej i ze świadczenia usług na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy, odpowiadających czynnościom, które:

- wykonywał w roku poprzedzającym rok podatkowy lub
- wykonywał lub wykonuje w roku podatkowym

w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy. Przepisy ustawy o pdof przewidują możliwość sankcyjnej utraty prawa do rozliczania się na zasadach liniowych, jeżeli podatnik uzyska wspomniane przychody. Skutkuje to przejściem w danym roku podatkowym na rozliczanie podatku wg skali, bez możliwości wyboru form zryczałtowanych.

Jeżeli przedsiębiorca jako formę opodatkowania wybierze podatek liniowy, to ten sposób rozliczania podatku dochodowego będzie miał zastosowanie do wszystkich form prowadzonej przez niego działalności, zgodnie z przepisami ustawy o pdof.

Porównując obie formy opodatkowania na zasadach ogólnych trzeba zauważyć, że opodatkowanie wg skali będzie korzystne dla podatnika uzyskującego stosunkowo niskie dochody zarówno z działalności gospodarczej, jak i innych źródeł, mającego małżonka i dzieci lub samotnie wychowującego dziecko, a dodatkowo ponoszącego wydatki np. na nowe technologie lub chętnie przekazującego darowizny wskazane w ustawie o pdof. Wybór podatku liniowego będzie natomiast optymalnym rozwiązaniem dla podatnika osiągającego wysokie dochody z różnych źródeł (opodatkowanych wg skali) oraz dodatkowo z działalności gospodarczej, niemającego małżonka i dzieci oraz niechętnie przeznaczającego pieniądze na darowizny⁴.

Ryczałt ewidencjonowany należy obok karty podatkowej do zryczałtowanych form opodatkowania. Zasady korzystania z tych form opodatkowania określa ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Przedsiębiorca kontynuujący prowadzenie działalności pozarolniczej może opłacać ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, jeżeli w roku poprzedzającym rok podatkowy nie uzyskał przychodów przekraczających równowartość w złotych 150 000 euro⁵ [Bartosiewicz, Kubacki 2011, s. 56]. Z chwilą przekroczenia wyznaczonego limitu podatnik zachowuje prawo do opodatkowania w tej formie, bez względu na wysokość osiągniętych przychodów, tylko do końca roku podatkowego. Począwszy od nowego roku obowiązany jest do opodatkowania swoich dochodów na zasadach ogólnych. Oprócz osób, które przekroczyły limit przychodów, z ryczałtu ewidencjonowanego nie mogą skorzystać m.in.⁶:

- opłacający podatek w formie karty podatkowej,
- korzystający z okresowego zwolnienia od podatku dochodowego,
- świadczący usługi wymienione w załączniku nr 2,
- prowadzący działalność gospodarczą w zakresie wolnych zawodów innych niż wymienione w art. 4 ust. 1 pkt 11 ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym,
- wytwarzający wyroby akcyzowe, z wyjątkiem energii elektrycznej z odnawialnych źródeł.

---

⁴Gdy podstawa opodatkowania nie przekracza 96 384 zł (przy założeniu braku jakichkolwiek odliczeń), kwota podatku obliczona wg skali jest niższa niż przy podatku liniowym [Beger T., Liss P.: *Podatki dochodowe w działalności gospodarczej i podatki kosztowe*. Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Oddział Okręgowy w Warszawie. Warszawa 2010, s. 111].

⁵Począwszy od 2008 r. limit ten został zmniejszony z 250 000 do 150 000 euro, na 2011 r. limit wynosi 591 975 zł.

⁶Pełny wykaz podatników, do których nie stosuje się opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, zawiera art. 8 ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.

Podstawą opodatkowania w tej formie jest osiągnięty przez podatnika przychód. Ryczałtowiec za każdy miesiąc lub kwartał⁷ oblicza podatek wg określonych w ustawie stawek. Są one zróżnicowane w zależności od rodzaju prowadzonej działalności i wynoszą odpowiednio⁸:

- 20% od przychodów osiągniętych z działalności w zakresie wolnych zawodów⁹,
- 17% od przychodów ze świadczenia niektórych usług niematerialnych (hotele, pośrednictwo w handlu hurtowym, wynajem samochodów osobowych),
- 8,5% od przychodów m.in. z działalności usługowej, w tym od przychodów z działalności gastronomicznej w zakresie sprzedaży napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5%,
- 5,5% od przychodów m.in. z działalności wytwórczej i budowlanej,
- 3% od przychodów m.in. z działalności usługowej w zakresie handlu i działalności gastronomicznej, z wyjątkiem przychodów ze sprzedaży napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5%.

Obliczony podatek powinien być wpłacony na rachunek urzędu skarbowego w terminie do 20 dnia następnego miesiąca, a za grudzień lub ostatni kwartał w terminie złożenia zeznania, czyli do 31 stycznia roku następnego. Zeznanie należy składać na formularzu PIT 28.

Podatnicy korzystający z opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych nie ewidencjonują ponoszonych kosztów, mają jedynie obowiązek przechowywania dowodów zakupu towarów. Ewidencją objęte są przede wszystkim przychody, dlatego też dokumentacja podatkowa przy tej formie jest uproszczona. Niemniej podatnicy są zobowiązani do prowadzenia obok ewidencji przychodów także ewidencji wyposażenia, wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, karty przychodów pracowników. Kolejną zaletą tej formy opodatkowania są stosunkowo niskie stawki oraz możliwość korzystania z części ulg i odliczeń podatkowych. Z kolei wadą jest fakt, że

---

⁷Uprawnienie do opłacania ryczałtu raz na kwartał mają tylko ci podatnicy, których przychody nie przekraczają określonego co rok limitu, tj. równowartości 25 000 euro.

⁸Art. 12 ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne.

⁹Wolny zawód to działalność gospodarcza wykonywana osobiście przez lekarzy, lekarzy weterynarii, techników dentystycznych, felczerów, pielęgniarzy, położne, tłumaczy oraz nauczycieli w zakresie świadczenia usług edukacyjnych polegających na udzielaniu lekcji na godziny. Działalność ta nie jest wykonywana na rzecz osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej albo na rzecz osób fizycznych na potrzeby prowadzonej przez nie pozarolniczej działalności gospodarczej. Za osobiste wykonanie wolnego zawodu uważa się wykonywanie działalności bez zatrudnienia na podstawie umów o pracę, umów zlecenia, umów o dzieło oraz innych umów o podobnym charakterze osób, które wykonują czynności związane z istotą danego zawodu.

z tej formy nie może skorzystać każdy podatnik. Rozliczając podatek dochodowy w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, podatnik nie ma możliwości preferencyjnego opodatkowania jak w przypadku zasad ogólnych oraz nie ma prawa do skorzystania z ulgi na wychowanie dzieci. Największą wadą ryczałtu ewidencjonowanego jest konieczność opłacania podatku bez względu na to, czy z prowadzonej działalności osiąga się zysk czy ponosi stratę. W sytuacji podatnika uzyskującego wysokie przychody i jednocześnie niskie koszty ich uzyskania opodatkowanie ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych może okazać się korzystniejsze niż opodatkowanie na zasadach ogólnych.

Opodatkowanie w formie karty podatkowej jest najprostszą z form opodatkowania działalności gospodarczej i przeznaczone jest przede wszystkim dla niewielkich przedsiębiorstw usługowych, usługowo-wytwórczych i handlowych oraz tzw. wolnych zawodów polegających na świadczeniu usług w zakresie ochrony zdrowia. Szczegółowy wykaz rodzajów działalności objętych tym opodatkowaniem zawiera załącznik nr 3 do ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym. Możliwość wyboru karty podatkowej nie mają m.in. podatnicy wytwarzający wyroby opodatkowane podatkiem akcyzowym. Wniosek o zastosowanie tej formy opodatkowania składa się na formularzu PIT 16. Stawka podatku wyrażona kwotowo uzależniona jest od wielkości miejscowości, liczby mieszkańców w miejscu prowadzenia działalności oraz liczby zatrudnionych pracowników. Urząd skarbowy wydaje decyzję ustalającą wysokość tego podatku, odrębnie na każdy rok podatkowy. Do obowiązku podatnika należy jedynie opłacanie podatku w terminie do 7 dnia każdego miesiąca za miesiąc ubiegły, a za grudzień w terminie do 28 grudnia danego roku. Po zakończeniu roku podatkowego „kartowicze” składają w urzędzie skarbowym deklarację PIT 16A o wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne zapłaconej i odliczonej od karty podatkowej za poszczególne miesiące. Zaletą tej formy opodatkowania jest stała wysokość podatku i brak obowiązku prowadzenia ewidencji księgowych oraz składania zeznań podatkowych. Jediną ewidencją jaką „kartowicz” jest zobowiązany prowadzić to ewidencja zatrudnienia i karty przychodów pracowniczych w sytuacji, gdy tworzy miejsca pracy. Wadą tego opodatkowania jest natomiast ograniczony zakres rodzajów działalności podlegającej opodatkowaniu kartą. Podatnicy opłacają podatek bez względu na to, czy z działalności gospodarczej osiągnęli zysk czy też ponieśli stratę. Dodatkowo wadą tej formy opodatkowania jest brak możliwości korzystania ze wspólnego opodatkowania z małżonkiem oraz ulg i odliczeń przewidzianych w podatku dochodowym. Ponadto, współmałżonek nie może prowadzić działalności w tym samym zakresie, a przy prowadzeniu działalności nie można korzystać z usług innych firm (z wyjątkiem usług specjalistycznych).

Wyniki badań

W opracowaniu dokonano kalkulacji wyboru formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Na przykładzie rolnika prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą dokonano analizy prowadzącej do wyboru najbardziej korzystnej formy opodatkowania uzyskiwanych dochodów. Przedsiębiorca w celu uzupełnienia dochodu uzyskiwanego z produkcji rolniczej świadczy sezonowo usługi rolnicze polegające na działalności wspomagającej produkcję roślinną. W tym celu dokonał zakupu nowych maszyn rolniczych. Rolnik w ubiegłym roku osiągnął przychód w wysokości 31 000 zł, natomiast koszty uzyskania przychodu wyniosły 24 000 zł. Rolnik zamieszkuje wspólnie z żoną i niepełnoletnim dzieckiem. Przedsiębiorca ubezpieczony jest w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 1 przedstawia kalkulację wyboru formy opodatkowania podatkiem dochodowym. Przedstawiona analiza poszczególnych form opodatkowania podatkiem dochodowym ukazuje tylko ustawowe różnice oraz daje ogólne wnioski co do korzyści wynikających ze stosowania tych form. Przed podjęciem decyzji o wyborze formy opodatkowania przyszły przedsiębiorca powinien dokonać symulacji, opartej na przewidywanych przychodach i kosztach działalności oraz na kwotach możliwych odliczeń, jeżeli są dopuszczalne w danej formie opodatkowania. Przedstawiony przykład pokazuje, jak złożoną kwestią jest wybór właściwej, najbardziej korzystnej formy opodatkowania. Podjęcie decyzji, która forma opodatkowania jest dla danego przedsiębiorcy najlepsza, jest sprawą indywidualną, uzależnioną od wielu czynników, tj. osiąganych dochodów (przychodów), poziomu kosztów uzyskania przychodów, zakresu odliczeń od podstawy opodatkowania, stawki podatku oraz możliwości skorzystania z ulg i odliczeń. Dlatego też wybór formy opodatkowania powinien być poprzedzony stosowną kalkulacją, uwzględniającą wszystkie czynniki wpływające na wysokość podatku. W podanym przykładzie, ze względu na wysokie koszty uzyskania przychodów oraz możliwość skorzystania z preferencyjnego rozliczenia dochodów wspólnie z małżonkiem i odliczenia od podatku ulgi na dziecko, najbardziej opłacalny jest wybór zasad ogólnych (0 zł podatku do zapłaty). Jeżeli rolnik-przedsiębiorca wybierze kartę podatkową i zapłaci podatek za dwa miesiące w sezonie (782 zł podatku należnego), to będzie to druga co do opłacalności forma opodatkowana.

W przypadku wyboru zasad ogólnych wg 19-procentowego podatku liniowego podatek należny podlegający wpłacie wynosi 1330 zł. Najmniej opłacalną formą opodatkowania w omawianym przykładzie jest ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Kwota podatku do zapłaty wynosi 2635 zł. Podatnik nie ma możliwości pomniejszenia przychodu o koszty jego uzyskania i nie może skorzystać z ulgi na dziecko.

Tabela 1

Kalkulacja wyboru optymalnej formy opodatkowania podatkiem dochodowym

Przychody, koszty	Karta podatkowa (zł)	Ryczałt od przychodów ewidencjonowa- nych (zł)	Zasady ogólne – skala podat- kowa (zł)	Zasady ogólne – podatek liniowy (zł)
Przychody netto ze sprzedaży	x	31 000	31 000	31 000
Koszty uzyskania przychodu	x	x	24 000	24 000
Dochód	x	x	7000	7000
Podstawa opodatkowania	x	31 000	7000	7000
Podatek dochodowy – rozliczenie roczne	$2 \times 391 =$ $= 782$	$31\,000 \times 8,5\% =$ $= 2635$	$7000 \times 18\% =$ $= 1260$ $1260 - 556,02 =$ $= 703,98$	$7000 \times 19\% =$ $= 1330$
Rozliczenie wspólne z małżonkiem*	x	x	$*7000 : 2 = 3500$ $3500 \times 18\% = 630$ $630 - 556,02 =$ $= 73,98$ $73,98 \times 2 =$ $= 147,96$	x
Podatek	782	2 635	703,98 *147,96	1330
Odliczenia od podatku – ulga na dziecko	x	x	703,98 *147,96	x
Rozliczenie roczne – podatek należny	782	2 635	0 *0	1330

Źródło: Opracowanie własne.

Opinie rolników związane z wyborem formy opodatkowania podatkiem dochodowym

Badaną grupę stanowili rolnicy, którzy rozpoczęli prowadzenie pozarolniczej jednoosobowej działalności gospodarczej. Badania miały na celu określenie korzyści z wyboru formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Zapytano podatników, co było przyczyną rozpoczęcia działalności gospodarczej, dlaczego wybrali daną formę rozliczania podatku dochodowego oraz kto prowadzi im ewidencję księgową.

W tabeli 2 przedstawiono czynniki, które wpłynęły na podjęcie decyzji o rozpoczęciu działalności gospodarczej.

Tabela 2

Czynniki wpływające na decyzję rolnika o podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej

Rodzaj czynnika	Udział odpowiedzi (%)
Dotacje unijne ułatwiające start	82
Nowe źródło dochodów	8
Opinia i zachęta znajomego	6
Inne	4
Razem	100

Źródło: Badania własne.

Najczęstszym powodem rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej były dotacje unijne przeznaczone na dofinansowanie działalności pozarolniczej, które dawały możliwość pokrycia 50 lub 60% kosztów inwestycji (82% badanych). Zachęciło to do podjęcia ryzyka szczególnie młodych i przedsiębiorczych rolników. Producenci rolni do dofinansowania zgłaszali głównie projekty w zakresie drobnych usług dla gospodarstw rolnych. Zaledwie 8% rolników rozpoczęło prowadzenie własnej firmy szukając nowych źródeł dochodów, 6% badanych decyzję o rozpoczęciu działalności podjęło pod wpływem opinii i zachęty znajomego. Inne czynniki, a wśród nich m.in. zapotrzebowanie rynku lokalnego na oferowane usługi, były główną przyczyną rozpoczęcia działalności gospodarczej tylko u 6% ankietowanych.

W tabeli 3 pokazano, jaką formę opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych wybrali rolnicy, którzy rozpoczęli prowadzenie działalności gospodarczej. Najczęściej producenci rolni rozpoczynający prowadzenie działalności gospodarczej wybierali zasady ogólne rozliczania podatku dochodowego od osób fizycznych (90%). Wynika to z możliwości uwzględniania poniesionych kosztów w związku z prowadzoną działalnością oraz konieczności zapłaty podatku dopiero po uzyskaniu faktycznego dochodu. Rzadziej przedsiębiorcy decydowali się na ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (6%). Zachętą do wyboru tej formy jest ograniczenie prowadzonej dokumentacji oraz proste zasady rozliczania podatku dochodowego. Zaledwie 4% badanych zdecydowało się na opodatkowanie w formie karty podatkowej. Przeważnie byli to rolnicy nieposiadający odpowiedniej wiedzy na temat podatków, którzy licząc na prostą formę tego sposobu opodatkowania, sami chcieli zająć się prowadzeniem rozliczeń podatkowych własnej firmy.

Tabela 3

Formy opodatkowania wybierane przez podatników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą

Forma opodatkowania	Udział odpowiedzi (%)
Karta podatkowa	4
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	6
Zasady ogólne – skala podatkowa	90
Zasady ogólne – podatek liniowy	0
Razem	100

Źródło: Badania własne.

W tabeli 4 przedstawiono strukturę podmiotów zajmujących się prowadzeniem dokumentacji księgowej rolnikom.

Tabela 4

Podmioty prowadzące rolnikom ewidencję księgową

Rodzaj podmiotu	Udział odpowiedzi (%)
Wyspecjalizowana firma (biuro rachunkowe)	68
Znajomy	20
Rolnik samodzielnie	12
Inne	0
Razem	100

Źródło: Badania własne.

Z przeprowadzonych badań wynika, że tylko niewielka część rolników decyduje się na samodzielne prowadzenie dokumentacji księgowej (12% odpowiedzi). Najczęściej na prowadzenie ewidencji we własnym zakresie decydują się młodzi rolnicy. Pozostali podatnicy chętnie powierzają prowadzenie dokumentacji księgowej wyspecjalizowanej firmie (70% ankietowanych) lub znajomym posiadającym niezbędną wiedzę w zakresie podatków (20% odpowiedzi). Przyczyną takiej sytuacji jest niezajomość przepisów prawa podatkowego przez rolników i wynikające z tego obawy związane z kontrolami urzędu skarbowego.

Wnioski

W opracowaniu przedstawiono różne formy rozliczania podatku dochodowego oraz ich ocenę na wybranym przykładzie. Zaprezentowano opinie rolników na temat doświadczeń związanych z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej. Na podstawie przeprowadzonych badań sformułowano następujące wnioski:

1. Wybór optymalnej formy opodatkowania jest sprawą indywidualną dla każdego przedsiębiorcy, uzależnioną od wielu czynników, tj. osiąganych dochodów (przychodów), poziomu kosztów uzyskania przychodów, zakresu odliczeń od podstawy opodatkowania, stawki podatku, zakresu odliczeń od podatku, możliwości preferencyjnego opodatkowania dochodów wspólnie z małżonkiem lub w sposób przewidziany dla osób samotnie wychowujących dzieci.
2. Najważniejszym czynnikiem wpływającym na decyzję rolnika o podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej są dotacje unijne oraz możliwość uzyskania nowych źródeł dochodów.
3. Najczęściej wybieraną formą opodatkowania przez ankietowanych rolników są zasady ogólne wg skali podatkowej. Forma ta daje możliwość skorzystania z wszystkich przewidzianych ustawą ulg i odliczeń, dlatego korzystać z niej powinni przede wszystkim przedsiębiorcy mający rodzinę oraz dochód nieprzekraczający 85 528 zł.
4. Rolnicy-przedsiębiorcy decydują o wyborze formy opodatkowania po uzyskaniu informacji od podmiotu znającego przepisy podatkowe. Z reguły są to biura rachunkowe, którym rolnicy powierzają prowadzenie ewidencji podatkowej.

Literatura

- BARTOSIEWICZ A., KUBACKI R.: *Leksykon ryczałtu*. Oficyna Wydawnicza „UNIMEX”, Wrocław 2011.
- DZIUDZIK S.: *Podatkowa księga przychodów i rozchodów*. Presshouse, Wrocław 2009.
- JELEŃSKA A.: *Własna firma – jak założyć i poprowadzić?* Wszechnica Podatkowa, Kraków 2011.
- Ministerstwo Finansów: *Działalność gospodarcza. Formy opodatkowania*, Warszawa 2011 (www.mf.gov.pl).
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych. Dz.U. Nr 80, poz. 350 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Dz.U. Nr 144, poz. 930 z późn. zm.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów. Dz.U. Nr 152, poz. 1475 z późn. zm.

The choice of tax system income of farmers starting a non-agricultural business

Abstract

The aim of the paper is to present and compare different variants to choose the form of taxation of income earned by farmers in non-agricultural economic activity. Thanks of study case of selected farmer, it was shown measurable financial benefits that the farmer can obtain as taxpayer. It depends on the choice of the proper method of taxation of income. It is shown that the choice of optimal form of taxation is individual for every entrepreneur. It depends on the factors affecting the manner of calculating the tax. The study presents the opinions of 50 farmers from the Podlaskie voivoidship on experience related to conducting non-agricultural economic activities. The results of research, which show that respondents usually choice general principles of the tax scale. Respondents – mostly agricultural producers – decide on the selection of accounting for income taxes after receiving information from accounting office. Later this accounting office keep accounts for this farmers.

